

ТЕМА 3

СУТНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Основні поняття: місія, цілі, виробниче підприємство, страхове підприємство, комерційне підприємство, торгівельне підприємство.

План

- 1 Загальні поняття, вимоги до цілей підприємства.
- 2 Сфери підприємницької діяльності.
- 3 Основні види підприємницької діяльності.

1 Загальні поняття, вимоги до цілей підприємства

Усі організації можна розподілити на дві групи: підприємницькі (комерційні), що функціонують і розвиваються за рахунок власних коштів, і непідприємницькі (некомерційні), існування яких забезпечується бюджетним фінансуванням держави. Організації з підприємницьким характером діяльності являють собою **підприємства**.

Підприємство – це організаційно відокремлена та економічно самостійна основна (первинна) ланка виробничої сфери народного господарства, що виготовляє продукцію (виконує роботу або надає платні послуги).

Кожне підприємство є юридичною особою, має закінчену систему обліку та звітності, самостійний баланс, розрахунковий рахунок в банку, печатку з власною назвою, а також товарний знак (марку) у вигляді певного терміну, символу, малюнку або їх комбінації. Такий фірмовий знак (марка) слугує для ідентифікації товарів або послуг продуцента (продавця) та їх вирізнення від продукції (послуг) конкурентів на ринку.

Для ефективного господарювання істотним є визначення цілей створення та функціонування підприємства. Генеральну (головну) мету підприємства, тобто чітко окреслену причину його існування, у світовій економіці прийнято називати **місією**. У більшості випадків місією сучасного підприємства можна вважати виробництво продукції (послуг) для задоволення потреб ринку та одержання завдяки цьому максимально можливого прибутку.

На основі загальної місії підприємства формулюються і встановлюються загальнофірмові цілі. Останні повинні відповідати певним вимогам:

1. Цілі підприємства мають бути конкретними і вимірюваними. Формулювання цілей в конкретних формах створює вихідну базу для наступних правильних господарських та соціальних рішень щодо діяльності підприємства. Завдяки цьому можна більш обґрунтовано визначити, наскільки ефективно підприємство діє у напрямку досягнення своїх цілей.

2. Цілі підприємства повинні бути орієнтовані у часі, тобто мати конкретний горизонт прогнозування. Цілі звичайно встановлюються на тривалі або короткі проміжки часу. Довготермінова мета має горизонт прогнозування, що дорівнює п'яти рокам, інколи більше (7-10 років) – для провідних у технічному відношенні фірм; короткотермінова – в межах одного року.

3. Цілі підприємства мають бути досяжними, щоб слугувати підвищенню ефективності його діяльності. Недосяжні або досяжні частково цілі спричиняють певні негативні наслідки, зокрема блокування прагнення працівників ефективно господарювати, зменшення рівня їх мотивації, погіршення показників

інноваційної, виробничої та соціальної діяльності підприємства, зниження конкурентоспроможності його продукції на ринку.

4.3 огляду на динаміку ефективності виробництва множинні цілі підприємства повинні бути взаємно підтримуючими, тобто дії та рішення, що необхідні для досягнення однієї мети, мають не перешкоджати реалізації інших цілей. Протиріччя між цілями можуть привести до виникнення конфліктної ситуації між підрозділами підприємства (фірми), які є відповідальними за досягнення встановлених цілей.

Зрештою, цілі підприємства (фірми) мають бути чітко сформульовані для кожного виду його діяльності, що є важливим для суб'єкту господарювання. Варто також знати, що цілі підприємства (фірми) є суттєвою частиною стратегічного планування у тому випадку, якщо вони не лише правильно сформульовані та ефективно систематизовані, але й про них достатньо інформовано весь персонал і відпрацьовано дієву систему стимулювання їх досягнення.

2 Сфери підприємницької діяльності

Сфери підприємницької діяльності (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Сфери підприємницької діяльності

Сфери підприємницької діяльності		
Матеріальне виробництво		Нематеріальне виробництво (сфера послуг)
промисловість, сільське господарство, лісове господарство, громадське харчування, вантажний та пасажирський транспорт, будівництво, рибальство тощо		послуги транспорту, торгівлі, зв'язку; матеріальні послуги населенню (хімічстка, ремонт і обслуговування автомобілів, годинників, одягу, взуття та ін.); готельні послуги; послуги з виробництва та обігу (створення підприємств, приватизація, аудиторські послуги); науково-дослідні та допоміжні лабораторії, послуги у сфері науки, освіти, охорони здоров'я, господарського використання нерухомості, страхування, юридичні послуги та ін.
засоби виробництва	предмети споживання	

3 Основні види підприємницької діяльності

Підприємницька діяльність – різноманітна, як різноманітні людські потреби, а всі прояви підприємницької діяльності можна поділити на три основні її **види**:

- виробниче підприємництво;
- комерційне підприємництво;
- фінансово-кредитне підприємництво.

Як окремі види підприємницької діяльності виділяють також страхове та інноваційне підприємництво.

Виробниче підприємництво – найважливіший, провідний вид підприємницької діяльності, спрямований на виробництво продукції, послуг, інформації тощо, які підлягають реалізації споживачам. Ця діяльність здійснюється підприємствами, що виготовляють різноманітну продукцію, виконують будівельні, ремонтні й інші роботи, надають побутові, консультативні, інформаційні та інші послуги, створюють духовні блага. В Україні, наприклад,

лише кожне сьоме мале підприємство функціонує в промисловості (14%), кожне дев'яте – в будівництві (1%), а в освіті і культурі – лише 1,3% від загальної кількості діючих підприємств. У той же час в торгівлі, громадському харчуванні, матеріально-технічному постачанні, збуті та заготівлі їх більше половини (51,4%)

Комерційне підприємництво – це діяльність, яка пов'язана з обміном, розподілом та споживанням товарів і послуг. Змістом комерційного підприємництва є товарно-грошові та торговельно-обмінні операції. Комерція у вузькому розумінні слова – це торгівля, а комерсант – це працівник торгівлі. Торговельно-обмінні операції здійснюються у вигляді угоди з купівлі-продажу або перепродажу товарів і послуг.

Представниками комерційного підприємництва є різні торговельні організації, що реалізують (продають) предмети споживання та засоби виробництва. Основною формулою торговельної угоди є «товар – гроші» (за товар – гроші) при продажу та «гроші – товар» (за гроші – товар) – при купівлі. Торгівля охоплює й так звані бартерні, товарообмінні операції, які здійснюються за формулою «товар – товар» (за товар – інший товар або послуги).

Суб'єктами комерційного підприємництва стають магазини, речові та продовольчі ринки, біржі, виставки – продажі, аукціони, торговельні дома, ярмарки, торговельні бази, інші заклади торгівлі, у тому числі комерційні (торговельні) кіоски та намети.

Фінансово-кредитне підприємництво – це діяльність, де об'єктом купівлі-продажу є специфічний об'єкт: гроші, іноземна валюта, цінні папери. Фінансово-кредитне підприємництво – особливий різновид комерційного підприємництва. Сутність фінансово-кредитного підприємництва полягає в тому, що підприємець придбає головний фактор підприємництва у вигляді грошових коштів (грошей, валюти, цінних паперів) за грошову суму у володарів грошових коштів. Придбані грошові кошти потім продаються покупцям за плату, що перевищує попередню грошову суму, у результаті чого утворюється підприємницький прибуток.

Агентами фінансово-кредитного підприємництва є: комерційні банки, фондові біржі, окремі фірми, навіть громадяни-підприємці.

Студенти у своїй відповіді повинні звернути увагу на особливу форму фінансово-кредитного підприємництва – страхове підприємництво. Діяльність підприємців досить ризикована, і жоден із них не може обійтися без надійного страхування на випадок небезпеки. *Страхування* – це формування грошових фондів та їх використання на відшкодування збитків у разі непередбачених випадків, а також на допомогу громадянам у певні періоди життя (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Види страхування

Страховання		
життя і здоров'я	майна	відповідальності
страховик зобов'язується видати страхувальнику відповідну суму коштів залежно від втрати здоров'я, яка спричинена нещасним випадком. У разі втрати життя	здійснюється оцінка майна, в страховому контракті встановлюється частка компенсації вартості втраченого майна (наприклад, від пожежі, аварії, викрадення	страхування заборгованості, тобто відповідальності боржників (визначаються умови відшкодування втрат у

сума коштів, зазначена в угоді, надається спадкоємцям страхувальника	тощо) залежно від завданого збитку	зв'язку з несплатою кредитів)
--	---------------------------------------	----------------------------------